

Alexandru COVRIG*

PREZENȚA ROMANĂ LA DUNĂREA DE JOS ȘI CONFLICTELE CU GEȚII ȘI DACII PÂNĂ LA CAMPANIA LUI TRAIAN

De-a lungul timpului au existat numeroși istorici care au scris despre prezența romanilor la Dunărea de Jos. Dintre izvoarele antice îi menționăm ca autori pe Tacitus, Cassius Dio, Iordanes iar dintre autori moderni îi menționăm pe Radu Vulpe¹ și Ion Barnea care au abordat subiectul privind prezența Romanilor la Dunărea de Jos într-un mai context larg; Adrian Rădulescu² a realizat o sinteză care are 2 scopuri: a) revizuirea întregului material documentar care a stat la baza studiilor monografice; b) continuarea relatărilor istorice; M. Petrescu – Dâmbovița³, Hadrian Daicoviciu, Dan Gh. Teodor, Ligia Barzu și Florentina Preda au abordat acest subiect prezentând Istoria României de la începuturi până în secolul al VIII-lea etc.

I. Gaius Antonius Hybrida și începutul prezenței romane la Dunărea de Jos

Campania lui Varro Lucullus, din anul 72/71 î.e.n., încheiată cu un tratat între Roma și Callatis, este în general considerată de istorici ca marcând stabilirea unei prezențe durabile a Romei la gurile Dunării⁴. Prin acest tratat se consacrau bunele raporturi reciproce între Roma și cetatea doriană, implicit cu stipulații din care decurgeau avantaje și obligații pentru ambele părți⁵. Este, desigur, un fel mascat prin care romanii își exercitau tutela, asemenea tratate de alianță constituind pentru ei o practică obișnuită, în sfera căreia s-au integrat desigur și Tomisul și Histria⁶.

Dar roadele acestei politici aveau să se lase mai mult așteptate.⁷ Grecii și geții nu puteau admite o schimbare atât de bruscă a stării lor⁸. La declanșarea unei nemulțumiri generale au concurat suficiente motive⁹. După

---

* Student anul al II-lea, Istorie.

¹ Radu Vulpe, Ion Barnea, *Din Istoria Dobrogei – Romanii la Dunărea de Jos*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1968.

² Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria Românilor dintre Dunăre și Mare – Dobrogea*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979.

³ M. Petrescu – Dâmbovița, Hadrian Daicoviciu, Dan Gh. Teodor, Ligia Bârzu, Florentina Preda, *Istoria României de la începuturi până în secolul al VIII –lea*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1995.

⁴ Adrian Rădulescu, *op. cit.*, p. 74 .

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 74.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

numai zece ani de dominație a țărmlui mării, masa autohtonilor, sprijinită de greci s-a răsculat¹⁰. Pentru liniștirea revoltaților este trimis prea puțin înzestratul general, C. Antonius Hybrida¹¹, proconsul al Macedoniei, ale cărei oști – spune Dio Cassius XXXVIII 10, 1¹² – „suferiră o înfrângere, lângă cetatea istrienilor”¹³.

C. Antonius în anul 62, face expediții sălbatice de pedepsire, alungând popoare întregi din ținuturile lor de baștină (de exemplu dardanii), ori distrugând și prădând orașele grecești, ca Apollonia¹⁴.

În anul 61 î.e.n., proconsulul Macedoniei C. Antonius Hybrida, personaj veros și abuziv, a provocat, prin excesive stoarceri de venituri, revolta orașelor pontice federate, care ajutate de bastarni și geți, l-au înfrânt rușinos în apropierea orașului Histria, eliberându-se de generoasa „alianță” cu Roma¹⁵.

Cuceririle romane în Balcani și înaintarea lor către Dunăre impuneau triburilor geto-dace să se unească. Meritul unificării uniunilor de triburi geto-dace revine lui Burebista¹⁶. Mai mult chiar, el lărgește hotarele regatului, întinzându-l pe o arie care merge de la Carpații Nordici până în Balcani și din Podișul Boemiei până la țărmul Mării Negre.¹⁷ În legătură cu bătălia de la Histria, din 62-61 î.e.n., Vasile Pârvan se întreba în lucrarea Getică, dacă nu „însuși Burebista va fi fost comandantul cetelor geto-bastarne care au sfârâmat pe Antonius, luându-i steagurile”¹⁸. Cu rezervele cuvenite, ar fi să înțelegem că victoria de lângă zidurile Histriei a fost determinată chiar de prezența regelui geto-dac pe teatrul operațiilor

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Gaius Antonius Hybrida – proconsul al Macedoniei.

¹² Dio Cassius XXXVIII 10, 1 „.....Cât a guvernat Macedonia, acesta a pricinuit multe necazuri atât celor care se aflau sub ascultarea lui, cât și aliaților. Dar a trebuit și el la rându-i, să îndure multe. După ce pustii pământurile dardanilor și ale vecinilor acestora, nu mai cuteză să li se împotrivescă când fu atacat, ci fugi de acolo împreună cu cavaleria și se retrase ca și cum ar fi avut altceva de întreprins. Dardanii au învăluit atunci infanteria lui [Caius Antonius], l-au alungat cu forța din țara lor și i-au smuls prada. Întrucât și cu aliații din Moesia se purtase la fel, [Antonius] suferi o înfrângere, lângă cetatea istrienilor, din partea bastarnilor din Sciția, veniți în ajutorul acestora. Și el a trebuit să fugă.” Apud: Vladimir Iliescu, Virgil Popescu, Gheorghe Stefan, *Izvoare privind Istoria României – de la Hesiod la itinerarul lui Antoninus*, t. I, al Institutului de Arheologie din cadrul Academiei Republicii Populare Române, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1964, p. 671.

¹³ Adrian Rădulescu, *op. cit.*, p. 74.

¹⁴ Vasile Pârvan, *Getica - o protoistorie a Daciei*, Editura Meridiane, ed. a II-a, București, 1982, p. 654.

¹⁵ Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 26.

¹⁶ Adrian Rădulescu, *op. cit.*, p. 74.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Vasile Pârvan, *Getica*, p.78 "Principalii biruitori par însă a fi fost chiar acum tot Geții, căci trofeele sunt luate chiar de ei; și ne întrebam dacă chiar din acest an nu însuși Burebista va fi fost comandantul cetelor geto-bastarne care au sfârâmat pe Antonius și luându-i steagurile le-au dus în cetatea getică *Genucla* de unde, treizeci de ani mai târziu, va veni Crassus sa le recucerească de la regele get al ținutului Dunării de Jos, Zyraxes, care și de asta dată tot la Scythii din Basarabia adică la Sarmato - Bastarnii din stepă, plecase pentru a cere ajutor. Apud: Vasile Pârvan, *op. cit.*, p. 78.

războinice¹⁹.

Libertatea obținută de orașele grecești pontice a fost iluzorie.²⁰ Prin succesul lor asupra lui C. Antonius n-au făcut decât să schimbe un jug cu altul, căci adevărații beneficiari ai victoriei și probabil principalii săi autori au fost geții, ridicați de regele lor Burebista în fruntea unei vaste uniuni a tuturor triburilor geto-dace din Slovacia și Pannonia până în Dobrogea și până în Balcani, și care aveau în curând să supună cu armele sau numai cu prestigiul forței toate orașele grecești de la Olbia până la Apollonia.²¹ Din decretul²² emis în cinstea lui Acornion aflăm că Dionysopolis se afla în vechi și bune raporturi cu geții, întreținute încă de pe vremea predecesorilor lui Burebista și că acest rege get, devenind „cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Tracia și stăpânind toată țara de dincolo de acest fluviu și pe cea de dincoace” (adică de ambele părți ale Dunării), a dus o politică de mari proporții, intrând în tratative cu Pompeius în timpul războiului civil al acestuia împotriva lui Caesar, cu puțin înainte de precipitul sfârșit al

¹⁹ Adrian Rădulescu, *op.cit.*, p. 75.

²⁰ Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 27.

²¹ *Ibidem*.

²² Burebista — Inscriptia de la Dionysopolis (Balciic, Bulgaria)

[Acornion al lui Dionysios a condus o solie pe cheltuiala sa [...], călătorind departe, împreună cu tovarășii săi de drum [...]; ajungând la Argedava la tatăl [acestuia] și întâlnindu-l, a obținut în același timp de la el bunăvoința pentru oraș [...] și a dezlegat poporul de tributul datorat. Devenind apoi preot al Marelui Zeu, a azvârlit cu pietate procesiunile și jertfele, iar din carnea jertfelor a împărțit și cetățenilor. Ales preot al zeului Serapis, tot așa a susținut cheltuielile după cuviință și cu tragere de inima. Cum zeul eponim al orașului, Dionysos, nu mai avusese preot de mai mulți ani, iar el fiind aclamat de concetățeni, s-a consacrat acestei slujbe și, luând coroana zeului, pe vremea când Caius Antonius își stabilise aci cartierul de iarnă, a îndeplinit procesiunile și jertfele frumos și măreț, iar carnea le-a dat-o cetățenilor din belșug. și luând coroana zeilor din Samothrace pe viață, a svârlit procesiunile și jertfele pentru inițiații misterelor și pentru oraș. Iar mai de curând, devenind regele Burebista cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Thracia și stăpânind toată țara de dincolo de fluviu și pe cea de dincoace, a ajuns și la acesta în cea dintâi și cea mai mare prietenie și a obținut cele mai bune foloase pentru patria sa, vorbindu-i totdeauna și dându-i sfaturi în cele mai importante treburi și atrăgând bunăvoința regelui pentru mântuirea orașului. Iar în toate celelalte prilejuri s-a oferit fără cruțare pentru îndeplinirea solii lor orașului și și-a asumat fără istovire sarcini primejdioase ca să contribuie în tot felul la binele patriei sale. Și fiind el trimis ca sol de către regele Burebista la imperatorul roman Cnaeus Pompeius, fiul lui Cnaeus și întâlnindu-l pe acesta în Macedonia, lângă Heraclea Lyncestis, a dus la capăt nu numai treburile regelui, câștigând buna dispoziție a romanilor față de rege, dar și pentru patria sa a negociat cu foarte frumoase rezultate.

Îndeobște, în orice stare a împrejurărilor dăruindu-se cu trup și suflet, luându-și din ale vieții pentru a susține cheltuielile și învigorând din averea sa unele din dregătoriile orașului, el a arătat cel mai mare zel pentru ridicarea patriei sale. Așadar, pentru ca și poporul să arate că cinstește pe bărbații cei buni și destoinici și care îi fac bine, Sfatul și Poporul hotărâsc să fie laudat Acornion al lui Dionysios pentru acestea și să fie încununat la sărbătorile lui Dionysos cu o coroana de aur și onorat cu o statuie de bronz, apoi să mai fie încununat și pe viitor, în fiecare an la sărbătorile lui Dionysos, cu o coroana de aur și să i se dea pentru ridicarea statuii locul cel mai de vază din agoră“ Apud: Bogdan Murgescu, *Istoria României în texte*, Ed. Corint, București, p. 2001, p. 39

conflictului decis la Pharsalus²³.

II. Prezența flotei romane la Dunărea de Jos în timpul dinastiei Iulio – Claudiene

II.1. Flota din Marea Neagră

Sfârșitul Republicii și începutul Principatului au fost marcate de schimbări importante în ceea ce privește modalitățile de atingere a obiectivelor Romei în politica externă. Octavian Augustus miza pe lărgirea frontierelor și securizarea lor, dar și pe extinderea supremației, nu doar pe uscat ci și pe apă²⁴.

Augustus (27 î.Hr. – 14 d.Hr.) a fost interesat de bazinul Marii Negre, unde a apărut o flotă²⁵ provincială permanentă, cu unități provenind din flota²⁶ de la Misenum²⁷, ce supraveghea partea septentrională a bazinului pontic, din 15 î.Hr., când Tiberius organizase comandamentul militar în Pont, *praese²⁸ laeui Ponti*²⁹. Aceasta avea nave și în Marea Azov, atestate în 29 î.Hr. și cu stații din 15 î.Hr. și de asemenea pe linia Dunării³⁰.

Probabil acum dispar davae-le de la Bărboși (jud. Galați) și Orlovka (Catal), Ucraina, dar populația autohtonă nu pleacă după cum o dovedesc materialele de la Bărboși, datate în a doua jumătate a secolului I d.Hr., întrucât, condițiile de navigație solicitau oameni pentru tractarea navelor în amonte, printre coturile fluviului, acolo unde vântul sau folosirea ramelor nu erau îndeajuns pentru a asigura navigarea³¹.

Începând cu o dată anterioară anului de exil al lui Ovidiu, 8 d.Hr., pe țărmul Pontului Euxin, este înființată *praefectura orae maritimae*, prin care Imperiul dorea să ajute regii odrysi, în vederea menținerii autorității acestora³². Astfel, în anul 12 d.Hr., regele trac Rhomeltalkes este sprijinit de către trupele romane, care „aduse de apă fluviului” din spre vest, recuceresc cetatea Aegyssus³³, aflate fiind sub comanda lui P. Vitellius, în anul 15 d.Hr.³⁴.

²³ Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 27.

²⁴ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 47

²⁵ În dotarea flotei de la Misena, între cele nouă nave de mari dimensiuni, de tip quadrireme, se afla și una care purta numele de *DACICUS*, iar între cele cincizeci de trireme, una purta numele de *DANUBIUS*. *Ibidem*, p. 48.

²⁶ *Misenatium classis* sau *Classis Praetoria Misenensis*, organizată sub forma unei Legio I Classis sub Nero. *Ibidem*.

²⁷ Una din cele 2 flote permanente create în anul 27 î. Hr. de către Augustus, cu sediul la Misena (golful Napoli) *Ibidem*.

²⁸ Praesens, ntis, 1.part.prez.vb.praesum. II. Adj.1. prezent, de față 2. actual, din prezent 3.imediat, prompt, spontan Aput: Elena Cracea, *Dicționar Roman Latin si Latin Roman*, Ed. Steaua Nordului, Constanta, 2007 p. 555.

²⁹ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 51.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 51

³² *Ibidem*, p. 55 .

³³ Tulcea, sursa este Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 44.

³⁴ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 55.

În acel an, sub noul împărat Tiberius, teritoriul dependent de comandamentul Moesiei a fost organizat în provincie, cu toate formele și instituțiile respective.³⁵ Spațiul spre est, cuprinzând și vechea țară a tribalilor, se oprea la *Dimum* (azi Belene), o mică localitate de pe Dunăre situată între *Oescus* și *Novae*. Mai departe se întindea *Ripa Thraciae*³⁶, care continua să aparțină regatului odris, însă în care prezența autorității romane din noua provincie se făcea mai frecvent și mai efectiv simțită decât înainte, în primul rând prin activitatea mai asiduă a flotei danubiene.³⁷ Comandamentul roman al litoralului pontic, cu atribuții militare, administrative și judiciare, exercitat de un *praefectus*³⁸ *orae*³⁹ *maritimae*⁴⁰ și instituit probabil încă de pe vreme când depindea de proconsolul⁴¹ Macedoniei, acum este atestat ca ținând de Moesia.⁴² Primul titular al acestui post pe care îl cunoaștem este acel Vestalis care s-a bătut la *Aegyssus* în anul 12 și pe care îl cânta cu atâta slavă Ovidiu⁴³.

II.2. Navigația pe Dunăre până la Vespasian

Apariția flotei militare romane la Dunărea de Jos poate fi considerată sincron cu primele semne de afirmare ale Imperiului Roman în zonă, când flota constituia practic unica manifestare permanentă a acestei instituții pentru *Ripae Thraciae*⁴⁴.

Între a doua jumătate a secolului II î.Hr. și domnia lui Augustus, se poate constata o preponderență a traficului de mărfuri în zona de litoral a Mării Negre⁴⁵.

Este posibil ca Augustus însuși, în momentul în care împinsese „hotarele Iliricumului până la malul fluviului Dunărea”, să fi luat măsuri

³⁵ Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 44.

³⁶ *Ibidem*, p. 41.

³⁷ *Ibidem*, p. 44.

³⁸ praefectus,-i, s.m. 1. prefect, guvernatorul unui oraș sau provincii 2. administrator, intendent. Aput: Elena Cârcea, *op. cit.*, p. 551.

³⁹ ora, -ae, s.f. cablu, odgon. *Ibidem*, p. 516.

⁴⁰ maritimus, -a, -um, I. Adj.. maritim, de mare. II. s.n. pl. Litoral, coastă. *Ibidem*, p. 476.

⁴¹ PROCÓNSUL, *proconsulī*, s.m. Magistrat roman care, după încheierea consulatului, era însărcinat cu guvernarea unei provincii. – Din lat., fr. proconsul. Apud: <http://dexonline.ro/definitie/proconsul>

⁴² Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 44.

⁴³ P. OVIDI, *EX PONTO IV*, 7, 47 – 50

„ Tu călcai învingător peste grămezile de cadavre făcute de sabia ta și erau mulți geți sub picioarele tale.

Centurionul de al doilea rang lupta ca și cel dintâi, iar soldatul primea și pricinuia multe răni.

Dar vitejia ta îi întrecea pe toți, așa

precum pegasul întrecea caii cei iuți.

Aegisos a fost înfrântă, iar poezia mea este o mărturie pe veci,

O Vestalis, a faptelor tale . ”

Apud: V. Iliescu, *op. cit.*, p. 331

⁴⁴ Mihaela Denisia Liusnea, *op. cit.*, p. 54.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 55.

pentru constituirea unei flote în zona cu scopul protejării Pannoniei.⁴⁶ În fapt, în timpul campaniei din anii 11-12 d.Hr., condusă de guvernatorul Pannoniei, Cornelius Lentulus și generalul Sextus Aelius Catus, armatele imperiale au trecut dincolo de Dunăre pentru a-i obliga pe daci „să îndure stăpânirea poporului roman.”⁴⁷ Fără îndoială, reușita acestei manevre a fost asigurată de vase ale flotei⁴⁸ militare deja constituită⁴⁹.

În sprijinul acestei idei pare să vină epitetul de Augusta, pe care flota⁵⁰ îl va purta alături de titlul de Flaviana, uneori până în epoca Imperiului Târziu, când apare menționat în *Notitia Dignitatum Occidentis*⁵¹.

H.D. Viereck crede probabilă înființarea flotei danubiene chiar mai devreme, în jurul anului 19i.Hr., când proconsolul Macedoniei, Marcus Licinius Crassus⁵², îi înfrânge pe regii geto-daci Dapyx și Zyraxes⁵³.

Rolul flotei de pe Dunăre a fost determinat, având în vedere distanță de peste șase sute de kilometri ce desparte ceea ce va deveni *Scythia Minor* de centrele din Moesia Augusta și, mai ales, absenta drumurilor terestre în zona Dunării de Jos⁵⁴.

Pentru anii 50 – 51 d.Hr. un pasaj din Tacitus⁵⁵, menționează o flotă Dunăreana „(*Vannius*) *ad classem in Danuvio opperientem perfugit*”⁵⁶.

III. Atacul de la Sudul Dunării a daco - geților din timpul împăratului Domițian

Inițiativa ostilităților a venit din partea dacilor, care prin bruscare frontierei romane după o perioadă de liniște destul de îndelungată, nădăjduiau să-și asigure libertatea de acțiune, să stimuleze alianța

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ flota, *flotile*, s.f. 1. Unitate de nave militare care acționează pe fluvii și pe lacuri, uneori și pe mări, în vecinătatea litoralului; mare unitate militară navală. 2. (Ieșit din uz; adesea determinat prin „de aviație”) Unitate în aviația militară, corespunzând regimentului din armata de uscat. – Din fr. *flotile*. Apud: <http://dexonline.ro/definitie/flotila>

⁴⁹ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 55.

⁵⁰ *Classis Primae Flaviae Augustae Sirmi* era o flota din Pannonia, *Notitia Dignitatum et administrationum omnium – Tam civilium quam militarium in Partibus Orientis et Occidentis*, t. II, Ed. Edvardvs Bocking, p. 92

⁵¹ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 55.

⁵² Vasile Pârvan, *op. cit.*, p. 90.

⁵³ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 55.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 55-56.

⁵⁵ Tacitus, *Annales XII*, 30.

„Astfel Vannius a ieșit din fortăreața lui, și deși a fost învins în luptă, în ciuda reversului, el a câștigat un renume luptând cu propriile sale mâini, și primind rănile pe piept. El apoi a fugit la flota care îl aștepta pe Dunăre, și a fost în curând urmat de camarazii lui, care au primit pământuri și s-au stabilit în Pannonia.” Apud:

<http://www.sacred-texts.com/cla/tac/a12030.htm>

⁵⁶ Mihaela Denisia Liușnea, *op. cit.*, p. 56.

popoarelor vecine și să impună Imperiului roman condiții pecuniare⁵⁷ noi, pe măsură creșterii puterii lor⁵⁸. Trupele lor trecuseră Dunărea în iarna anului 85-86 și surprinseră apărarea Moesiei, producând romanilor o înfrângere catastrofală, în care însuși guvernatorul provinciei, C. Oppius Sabinus, își găsi moartea.⁵⁹ Nu se știe unde a avut loc această luptă, dar e firesc să ne gândim la partea răsăriteană a provinciei, care, nefiind încă păzită de legiuni, putea fi mai ușor atacată pe neașteptate⁶⁰.

Iordanes în lucrarea Getică. 76 ne explica cauzele atacului geto-dacilor: „După un interval de timp îndelungat, sub domnia împăratului Domitian, goții, de teamă zgârceniei sale desfăcuseră tratatul ce-l încheiaseră odinioară cu alți împărați și începuseră să devasteze împreună cu șefii lor, malurile Dunării care erau de mult în stăpânirea Imperiului Roman, distrugându-le armatele împreună cu comandanții lor. În fruntea acestor provincii se găsea pe atunci ca Guvernator, după Agrippa, Oppius Sabinus, iar la goți conducerea o avea Diurpaneus. Dându-se lupta, romanii au fost învinși, iar lui Oppius Sabinus i s-a tăiat capul și goții, năvălind asupra mai multor castele și cetăți au prădat regiunile care țineau de Imperiu.”⁶¹ Prin intermediul acestui citat din Iordanes, noi aflăm că motivul conflictului dintre daci și romani a fost o navală a geto-dacilor în provincia romană Moesia.

Dar adevăratul motiv ar putea fi politica de expansiune a Romei pentru a-și lărgi resursele economice și pericolul pentru ea de a avea în preajma hotarelor o forță atât de puternică cum erau dacii și statul dac.⁶² Să nu uităm că incursiunile dacilor în provinciile române nu erau, în fond, altceva decât o formă de apărare împotriva încercuirii și expansiunii romane, situație ce devenea tot mai insuportabilă⁶³.

Zgârcenia la care face aluzie Iordanes și de care se temeau dacii trebuie interpretată ca o suspendare (sau poate, numai că o intenție de suspendare) a subsidiilor pe care dacii le primeau de la Roma în virtutea unui tratat încheiat, foarte probabil, cu Vespasian⁶⁴. Hotărârea lui Domițian se datora, eventual, numai greutăților economice prin care trecea statul roman, dar nu este exclus ca ea să fi reprezentat primul pas către un război plănuț de împărat⁶⁵.

---

⁵⁷ pecuniar, -Ă, *pecuniari*, -e, adj. (Livr.) Bănesc; p.ext. material [Pr.: -ni-ar] – Din fr. *pecuniaire*, lat. *pecuniarius*. Aput: <http://dexonline.ro/definitie/pecuniar>

⁵⁸ Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 69.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ Vasile Lica, *Relațiile politice și juridice ale Romei cu geto-dacii până la anul 106 p. Chr.*, Institutul de arheologie, din cadrul Academiei Române, București, 1992, p. 179.

⁶² C. Daicoviciu, E. Condurachi, I. Nestor, Gh. Stefan, M. D. Matei, *Istoria României – Comuna primitivă, Sclavagismul, Perioada de trecere la feudalism*, t. I, al Academiei Republicii Populare Române, Ed. Academiei Republicii Populare Române, 1960, p. 297.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ Hadrian Daicoviciu, *Portrete dacice – Dromichaites, Burebista, Deceneu, Decebal*, Ed. Militară, București, 1984, p. 115 - 116.

⁶⁵ *Ibidem*.

Atacul neașteptat al dacilor a provocat mare îngrijorare la Roma, după afirmația lui Tacitus: Tacitus Agricola 41. 2: „Într-adevăr au urmat în stat împrejurări care nu permiteau că numele lui Agricola să fie trecut sub tăcere; atâtea armate pierdute în Moesia, Dacia, Germania și Pannonia, prin îndrăzneala nebunească sau lașitatea comandanților, atâția militari de valoare învinși și făcuți prizonieri cu cohorte întregi; acum nu se mai puneau în discuție Imperiului și un mal, ci taberele de iarnă ale legiunilor și stăpânirea provinciilor noastre.”⁶⁶

Alarmat de veștile venite din Moesia, Domițian pleacă la fața locului în fruntea unei armate numeroase, dar nefiind destul de stăpân în arta războiului, rămase în spatele frontului, încredințând conducerea operațiilor lui Cornelius Fuscus, prefectul pretoriului⁶⁷. Acesta împreună cu Funisulanus Vettonianus, reuși să bată trupele dace și să le respingă peste Dunăre⁶⁸.

În urma celor afirmate mai sus pot spune că romanii s-au confruntat la Dunărea de Jos cu o forță militară puternică, capabilă să se opună cu succes Romei. În timpul lui Burebista, geto-dacii aliați cu celelalte neamuri din Dobrogea l-au învins pe proconsolul Macedoniei Gaius Antonius Hybrida iar în timpul împăratului Domițian, geto-dacii au atacat cu succes provincia Moesia, reușind chiar să îl ucidă pe guvernatorul roman Oppius Sabinus.

Augustus a înființat pe țărmul Pontului Euxin *praefectura orae maritimae*, prin care Imperiul dorea să ajute regii odryssi, în vederea menținerii autorității acestora. Astfel, în anul 12 d.Hr., regele trac Rhomeltalkes este sprijinit de către trupele romane, care „aduse de apă fluviului” dinspre vest, recuceresc cetatea Aegyssus, aflate fiind sub comanda lui P. Vitellius, în anul 15 d.Hr.

Începând cu anul 15 d.Hr. împărat Tiberius, teritoriul dependent de comandamentul Moesiei a fost organizat în provincie, cu toate formele și instituțiile respective. Comandamentul roman al litoralului pontic, cu atribuții militare, administrative și judiciare era exercitat de un *praefectus orae maritimae*.

În timpul campaniei din anii 11-12 d.Hr., condusă de guvernatorul Pannoniei, Cornelius Lentulus și generalul Sextus Aelius Catus, armatele imperiale au trecut dincolo de Dunăre pentru a-i obliga pe daci „să îndure stăpânirea poporului roman”.

În jurul anului 19 î.Hr. proconsolul Macedoniei, Marcus Licinius Crassus, îi înfrânge pe regii geto-daci Dapyx și Zyraxes.

Trupele geto-dace au trecut Dunărea în iarna anului 85 - 86 și au surprins apărarea Moesiei, producând romanilor o înfrângere catastrofală, în care însuși guvernatorul provinciei, C. Oppius Sabinus și-a găsit moartea.

După moartea lui Domițian și domnia efemeră a lui Nerva, împăratul Traian va schimba radical politica romană în această regiune, politică care va

⁶⁶ V. Iliescu, *op. cit.*, p. 487.

⁶⁷ Radu Vulpe, *op. cit.*, p. 69.

⁶⁸ *Ibidem*.

culmina cu distrugerea regatului lui Decebal și transformarea unei mari părți din Dacia în provincie romană. În același timp, controlul roman asupra gurilor Dunării va crește, zona aceasta devenind un vector semnificativ de romanizare îndreptat spre „Barbaricum”.

Bibliografie:

C. Daicoviciu, E. Condurachi, I. Nestor, Gh. Stefan, M. D. Matei, *Istoria României – Comună primitivă, Sclavagismul, Perioada de trecere la feudalism*, t. I, al Academiei Republicii Populare Române, ed. Academiei Republicii Populare Române, 1960.

Vladimir Iliescu, Virgil Popescu, Gheorghe Stefan, *Izvoare privind Istoria României – de la Hesiod la itinerarul lui Antoninus*, t.I, al Institutului de Arheologie din cadrul Academiei Republicii Populare Române, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1964.

Radu Vulpe, Ion Barnea, *Din Istoria Dobrogei – Romanii la Dunărea de Jos*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1968 .

Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria Romanilor dintre Dunăre și Mare – Dobrogea*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979

Vasile Pârvan, *Getica - o protoistorie a Daciei*, Editura Meridiane, editia. a II-a, București, 1982.

Hadrian Daicoviciu, *Portrete dacice–Dromichaites, Burebista, Deceneu, Decebal*, Ed. Militară, București, 1984.

Vasile Lica, *Relațiile politice și juridice ale Romei cu geto-dacii până la anul 106 p.Chr.*, Institutul de arheologie, din cadrul Academiei Române, București, 1992.

M. Petrescu – Dâmbovița, Hadrian Daicoviciu, Dan Gh. Teodor, Ligia Barzu, Florentina Preda, *Istoria României de la începuturi până în secolul al VIII – lea*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1995.

Bogdan Murgescu, *Istoria României în texte*, Ed. Corint, București, 2001.

Mihaela Denisia Liușnea, *Organizarea Limes-ului roman de la Dunărea de Jos în perioada Principatului și a Dominatului – studiu de caz pe Flotila Militară*, Ed. Cartea Universitară, București, 2008.

Notitia Dignitatum et administrationum omnium – Tam civilium quam militarium în Partibus Orientis et Occidentis, t.II, Ed. Edvardvs Bocking.

<http://www.sacred-texts.com/cla/tac/a12030.htm>

<http://www.fotodelta.ro/stiri/punct-de-trecere-isaccea-orlovka>.

<http://www.ziare.com/international/stiri-externe/cine-au-fost-primii-locuitori-din-kosovo-244083>.

<http://cimec.ro/web-histria/1sit/sit.htm>.

Dex online.

Elena Cracea, *Dicționar Român Latin și Latin Român*, Ed. Steaua Nordului, Constanta, 2007.